

Marie Vítová: Rozvedení křesťané v katolické církvi

Bakalářská práce, obor: Náboženská výuka a etika

České Budějovice 2011

Diplomandka se podujala mimořádně citlivého tématu situace rozvedených katolíků, kteří se často setkávají s obtížemi v jejich dalším životním směřování, včetně potřeby řešit svoji situaci po linii kanonickoprávní. Dnešní kanonické právo již na tyto osoby nevaluje církevní tresty, přesto se tyto osoby zejména v případě uzavření nového, pouze civilního manželství ocitají ve stavu (morálně-teologicky řečeno) „objektivního stavu hříchu“, což zároveň implikuje nemožnost jejich plné účasti svátostného života církve.

Diplomandka však svůj záběr na tuto jinak brizantní tematiku nezužuje. Předmětem jejího zájmu, a proto také vlastním středem obsahu předložené práce, je totiž empirický výzkum komplexní situace zhruba padesátky osob, které rozvodem prošly. Diplomandka se tedy zajímá ve svých metodicky kvalitně uspořádaných dotazech nejen o následky, nýbrž také o okolnosti uzavření později rozvedených manželství, jakož i o příčiny a okolnosti jejich rozpadu. Dále zkoumá, zda a s jakými výsledky se obraceli rozvedení na církevní orgány, zejména pak na soudy, a jak byla jejich situace po církevní stránce řešena. Zajímá ji též přístup pastýřů církve, začlenění rozvedených do života církve i další aspekty jejich života v současnosti. K oživení zhodnocení výsledků svého zkoumání diplomandka také připojuje v příloze mnohdy cenné osobní úvahy respondentů, které sami k odpovědím na dotazník připojily. Samozřejmě v příloze nechybí samotný text dotazníku, který dává představu o komplexnosti jejího zájmu.

V první, teoretické části se autorka rámcově zabývá sociologickými, psychologickými a civilněprávními aspekty dnes enormně rozšířeného jevu rozvodovosti. Dále podává základy biblického a raněcírkevního pohledu na manželství jako posvátný svazek i instituci. Důkladně pojednává o pohledu katolické církve na rozvod obecně a o kanonickoprávním uchopení situace rozvedených osob zvláště. Církevní anulaci manželství pojednává jak z hlediska hmotněprávního, tedy jednotlivých skutkových podstat, nýbrž také alespoň částečně procesněprávního, totiž stanovením příslušností soudů na území ČBK a náležitostmi podání žaloby na církevní soud. K tomu pak v přílohách přidává kopie dokumentace z procesního řízení, od dekretu o přijetí žaloby až po druhoinstanční dekret o potvrzení rozsudku první instance. Pro kompletnost přehledu zmiňuje rovněž církevní separaci a konvalidaci manželství.

Praktická část nezačíná ihned analýzou odpovědí na dotazníky. Totiž diplomandka uvádí čtenáře do širšího rámce diskutované problematiky. K tomu jí pomáhají statistické údaje o rozvodovosti v ČR a jejím vývoji na našem území od doby, kdy u nás vstoupil v účinnost komunistický zákon o právu rodinném v roce 1950. Statistické údaje církevní relevance pak musela diplomandka zjišťovat u jednotlivých církevních soudů české a moravské provincie. V příloze přikládá text žádosti, s níž se na soudy obracela. Teprve poté přechází k vlastnímu empirickému výzkumu. Zde podává souhrnně předmět i metodu zkoumání. Výsledné „outputy“ tohoto zkoumání představuje jak prostá statistická tabulka konečných výstupů, tak i početní grafy („koláče“), znázorňující početní podíl odpovědí na konkrétní otázky. Je třeba podotknout, že jejich vlastní informační hodnotu navíc zhodnocuje i skutečnost, že také jejich zpracovávání muselo být opravdu pečlivé a náročné. Ke každému z nich diplomandka přikládá vlastní hodnocení konkrétních výsledků a závěrem shrnuje celkový výsledek rešerše. Uznává, že reprezentativnost vzorku osob, jež na dotazy odpověděly, je narušena nejistotou poměru počtu respondentů vůči osobám, které byly s dotazníkem osloveny, avšak nevyplily jej. V závěru pak konstatuje, že mnoho oslovených osob se k přístupu ze strany některých pastýřů i institučních orgánů církve staví kriticky.

Předložená diplomová práce splňuje formální předpoklady úrovně bakalářského studia. Diplomandka hojně cituje z literatury, dokumentů i statistických údajů. Rozsah práce se může na první pohled zdát příliš veliký, avšak téměř polovinu jejího rozsahu tvoří grafy praktické části i přílohy nejrozmanitějšího druhu.

Navrhuji hodnocení **výborně** a k diskusi navrhuji například zamyšlení nad příčinami zklamání některých respondentů s přístupem duchovních pastýřů nebo církevních institucí. Pokud platí, že vina na rozpadu manželství není nikdy jednostranná, platí rovněž, že ten, kdo se dnes cítí být poškozen jednáním církve, měl ve svém manželství partnera, který se třeba ještě více pohoršoval nad jeho chováním v manželství. Názory onoho partnera však již ve výzkumu nejsou. Zaznívá zde pouze jednostranná nespokojenost vůči chování těch druhých. Nebo vyjadřují alespoň někteří respondenti také vděčnost, zejména u vědomí vlastní spoluviny na rozpadu jejich manželství, jež církevnímu řešení jejich situace předcházela?

Doc. JUDr. Stanislav Příbyl, Ph.D., J.C.D